

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی تهران

**مقایسه تأثیر مشاوره به دو روش دورا پرستاری و رو در رو بر نشانه‌های اختلال
استرس پس از سانحه رانندگی و تبیین تجربیات بیماران از مداخله**

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی PhD پرستاری

اساتید راهنما
دکتر دهقان نیری و جناب آقای دکتر شهسواری

اساتید مشاور
دکتر یوسف زاده
دکتر حقانی

نگارنده:
نعیما خدادادی

۱۳۹۵

چکیده:

مقدمه: تصادف با وسایط نقلیه موتوری، سومین علت مرگ و میر در ایران است که به میزان قابل توجهی، ناتوانی جسمی و روانی بدنبال دارد. با این که صدمات جسمی ناشی از این تصادفات، تحت درمان و مراقبت قرار می‌گیرند، پیامدهای روانی غالباً به حال خود رها می‌شوند. یکی از شایع‌ترین انواع این اختلالات روانی، PTSD است که با وجود شیوع قابل ملاحظه آن بعد از تصادفات رانندگی، به خوبی تحت تشخیص و درمان قرار نمی‌گیرد. از مناسب‌ترین و رایج‌ترین درمان‌های غیردارویی برای این مبتلایان، مشاوره شناختی-رفتاری است که می‌توان آن را با دانش مشاوره در روان‌پرستاری متناسب نموده و با استفاده از توان‌مندی پرستاران بالین اجرا و در سیستم خدمات مراقبتی ادغام نمود. اما باید اذعان نمود که همه مصدومین، به این نوع مشاوره‌ها دسترسی ندارند، و برگزاری مشاوره پرستاری رو در رو برای خیل عظیم مصدومین تصادفی که نشانه‌های اختلال را دارند، از نظر زمانی و پرسنلی بسیار پرهزینه است، بنابراین می‌توان با مشاوره‌های اینترنت-محور تعداد زیادی از این بیماران را تحت پوشش قرار دهند. از این رو، باید محتوای مناسب برای واجدین نشانه‌های این اختلال، تهیه و در دو روش رو در رو و دورادور آزمون می‌شد. محتوای مشاوره پرستاری که از همه ابعاد مناسب این گروه از مصدومین باشد، هنوز تدوین نشده بود. مقایسه تاثیر دو روش بر روی نشانه‌های PTSD نیاز به یک مطالعه کمی، و تجارب مشارکت‌کنندگان در این دو روش، نیاز به یک مطالعه کیفی داشت و در نهایت برای دادن پاسخی کامل و کل‌نگر به مساله این پژوهش، نیاز به یک رویکرد ترکیبی بود تا بتوان با یک نگاه کلی به مساله پژوهش پرداخت.

هدف: هدف این مطالعه، مقایسه تاثیر مشاوره پرستاری در دو روش دورادور، رو در رو با گروه کنترل بر نشانه‌های PTSD بعد از سوانح رانندگی و تبیین تجارب مشارکت‌کنندگان، از این مداخلات بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه ترکیبی، دارای دو مرحله کمی و کیفی بود. مرحله کمی آن، یک کارآزمایی کنترل شده تصادفی بود. با مصدومینی که یک ماه بعد از سانحه رانندگی خود، در کلینیک سرپایی امام رضا(ع) حاضر بودند، مصاحبه بالینی به منظور بررسی واجد شرایط ورود به مطالعه بودن، با استفاده از ابزار PSS بعمل آمد. این فرایند نمونه‌گیری تدریجی و در بازه زمانی تقریباً یک سال انجام شد و پس از انجام ۵۲۸ مصاحبه، حجم نمونه به میزان از قبل محاسبه شده که ۹۰ نفر بود، رسید. حالت‌های مورد انتظار سه گروه، ۲۰ بلوک بوجود آوردند. برای این که ۹۰ مصدوم در این بلوک‌ها وارد شوند، نیاز به انتخاب ۱۵ بلوک بود. این ۱۵ بلوک، به روش تصادفی با جای‌گذاری از بین ۲۰ بلوک، انتخاب شدند. سرانجام ترتیب قرار گرفتن هر واجد شرایط در هر یک از گروه‌ها در حالی مشخص شد که محقق اصلی از تخصیص نا آگاه بود. گروه اول، ۶ جلسه و به مدت ۳ ماه مشاوره پرستاری رو در رو، و گروه دوم مشاوره مشابه را در همان مدت زمان با ایمیل و به صورت برون‌خط دریافت نمودند. گروه کنترل یک گروه در لیست انتظار بودند که

بعد از انجام پس آزمون، مشاوره مشابه را دریافت نمودند. پس آزمون در هر سه گروه و برای هر فرد یک هفته پس از اتمام دوره مشاوره خودش توسط فرد ناآگاه به اهداف پژوهش انجام شد. مرحله کیفی این مطالعه با رویکرد، تحلیل محتوا انجام شد، تجارب مشارکت‌کنندگان از مشاوره دریافتی، با مصاحبه‌های نیمه ساختارمند استخراج و تحلیل به روش تحلیل محتوای قراردادی تبیین شد. در نهایت یافته‌ها در مرحله‌ی تفسیر، به صورت ترکیبی تفسیر شدند.

نتایج: آزمون آنالیز واریانس مشخص نمود که تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین نمرات بدست آمده از PSS بعد از مشاوره رو در رو، در دو خوشه؛ تجربه‌مجدد ($P=0/006$)، و تغییرات منفی در خلق و شناخت وجود دارد ($P=0/012$) و آزمون آنالیز واریانس تغییرات قبل و بعد از مداخله، نیز همین نتیجه را تایید نمود. آزمون تعقیبی شفه مشخص نمود، این اختلاف معنی‌دار که در دو خوشه مشاهده شده است، به نفع روش مشاوره رو در رو است. همچنین تحلیل محتوا تجارب مشارکت‌کنندگان از مداخلات اجرا شده بیانگر شش درون‌مایه شامل بهبودی وضعیت روانی، رضایت‌مندی از مشاوره، یادگیری روش‌های علمی کاهش استرس، سایه شخصیت مشاوره شونده، عامل غیبت و جایگاه مشاوره بود. اما زیر طبقات در دو گروه اندکی تفاوت داشت.

نتیجه‌گیری: روش مشاوره پرستاری رو در رو بر نشانه‌های PTSD موثر بود، بنابراین استفاده از این روش توصیه می‌گردد. در خصوص روش دورادور، به نظر می‌رسد دستیابی به نتایج اثربخش آن نیازمند اصلاح این روش است. استفاده از جلسات حضوری توأم با جلسات دورادور و برقراری مشاوره برخط می‌تواند به اصلاح معایب این روش کمک نماید. نتایج از لزوم ادغام این مشاوره‌ها در سرویس‌های مراقبتی حمایت می‌نماید. ضمناً تجارب مصدومین نشان داد که انتخاب روش مشاوره بهتر است اقتضایی و با هماهنگی مصدومین و براساس تقاضای آن‌ها باشد.

کلید واژه‌ها: رو در رو، دورادور، مشاوره پرستاری، اختلال استرس پس از سانحه رانندگی، تجربیات بیماران

**Tehran University of Medical Sciences
School of Nursing & Midwifery**

Title:

The compare of effects of nursing consultation in three groups of face to face, distance and control on symptoms of post-traumatic stress disorder after accident and perceiving experiences of patients of the intervention.

**A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Doctor of Philosophy
(PhD) Degree in Nursing**

Supervisors:

**Nahid Dehghan Nayeri
Hooman Shahsavari**

Consultants:

**Yousefzadeh-Chabok
Hamid Haghani**

By

Naema khodadadi

2017

Abstract

Introduction: Motor vehicles accident is the third leading cause of death in Iran which causes remarkable physical and mental disabilities. Although the physical injuries resulting from accidents are treated and cared, their psychological consequences are often neglected. PTSD is one of the most common type of mental disorders and despite its significant prevalence following traffic accidents, the diagnosis and treatment of it is not well developed yet. One of the best and most common nondrug treatment is cognitive-behavioral counseling which can be best fitted with the knowledge of psychiatric nursing consultation and implemented using the capabilities of clinical nurses and integrated it to the care system. However, it must be acknowledged that not all survivors have access to this type of counseling, also face to face nursing counseling with such a large number of accident survivors with disorder symptoms is very costly in terms of both time and the personnel involved. On the other hand, the internet-based consultations can cover the excessive number of these patients. Hence, the appropriate content for the ones with symptoms of this disorder was prepared and tested in two ways: face to face and distance. The content of nursing consultation suitable for this group of survivors from all aspects had not been developed yet. Comparison of the two methods requires a quantitative study on PTSD symptoms, and for experiences of participants in these two methods, a qualitative study was necessary. Finally, to reach a complete and holistic solution to this research problem, a mixed method approach was mandatory for an overall examination of the issue.

Objective: The aim of this study was to compare the effect of nursing consultation in two methods of "face to face" and "tele-nursing" with control group on PTSD symptoms after traffic accidents and perceiving the experiences of participants about these interventions.

Materials and Methods: This mixed method study had two quantitative and qualitative stages. The quantitative stage was a randomized controlled trial including victims referred to Imam Reza outpatient clinic one month after accident. Clinical interviews were implemented in order to verify the eligibility of their inclusion into the study using PSS instrument. The sequential sampling was performed during one year. After 528 interviews, the sample size reached the previously calculated number (90 patients). According to the expected three-group items, 20 blocks were created. To enter 90 victims in these blocks, 15 blocks were required which were selected randomly from 20 blocks by replacing. Finally the order of placement of the eligible ones were determined and the main researcher was blinded about this. The first group received face to face nursing consultation for 6 sessions in three months. The second group received the same consultation at the same time by e-mail or off-line. The control group on the waiting list received similar consultation after post-test. Post-test was performed in three groups and for each person one week after his/her consultation by a blinded expert. The qualitative phase of this study was performed with content analysis approach. Participants' experiences of the received counseling were extracted using semi-structured interviews and explained by conventional content analysis. Finally the findings were interpreted as a combination in the process of interpretation.

Results: ANOVA revealed a significant difference between the mean scores obtained from PSS after a face to face consultation. The two symptoms clusters had re-experience ($P=0.006$) and alteration in mood and cognition ($p=0.012$). Analysis of variance changes before and after intervention confirmed the same result. Scheffe's post hoc test suggested that the significant differences observed in two clusters benefited face to face counseling. Content analysis showed the experiences of participants of interventions in 6 themes including improved psychological status, satisfaction of the counseling, learning scientific methods for reducing stress, shadow character of consuler in the counseling, absence factor due to personal issues and counseling position. Though, the sub-categories were slightly different in the two groups.

Conclusion: Face to face nursing counseling method was effective on symptoms of PTSD, so using this method is recommended. The distance method on the other hand seems to need some modifications to achieve effective results. Face to face meetings along with distance sessions and making online consultation can help to improve the disadvantages of this method. Our results support the need for integrating the consultations in care services. The survivors' experiences proposed that choosing consultation method is better to be contingency coordinated with the survivors and their demands.

Keyword: face to face, distance, nursing consultation, PTSD after traffic accident, patients' experiences